

BEGJÆRING OM MIDLERTIDIG FORFØYNING

til

Sogn og Fjordane tingrett

Oslo, 26. august 2025

Vår ref.: 326672-101

Sak nr.

Saksøker 1: Norges Naturvernforbund
Mariboegate 8, 0183 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Asle Bjelland, CMS Kluge Advokatfirma AS

Saksøker 2: Natur og Ungdom
Torggata 34, 0183 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Amund Noss, CMS Kluge Advokatfirma AS

Saksøkt: Engebø Rutil and Garnet AS
Postboks 1, 6806 Naustdal
v/ styrets leder Finn Ivar Marum
finn.ivar.marum@nordicmining.com

Daglig leder Kenneth Nakken Angedal
kenneth.nakken.angedal@nordicmining.com

Saken gjelder: Midlertidig forføyning for å hindre deponering av gruveavfall i Førdefjorden

**CMS Kluge Advokatfirma
Stavanger**
Olav Kyrres gate 21, Herbarium
Postboks 277
4068 STAVANGER

Tel: 51 82 29 00
Fax: 51 82 29 01
E-post: post@cms-kluge.com

CMS Kluge Advokatfirma Oslo
Bryggegate 6
Postboks 1548, Vika
0117 OSLO

Tel: 23 11 00 00
Fax: 23 11 00 01
E-post: post@cms-kluge.com

CMS Kluge Advokatfirma Bergen
Allehelgensgate 2
Postboks 394 Sentrum
5805 BERGEN

Tel: 55 21 98 00
Fax: 55 21 98 01
E-post: post@cms-kluge.com

Organisasjonsnummer

913 296 117 MVA

Bank

9685.27.21690 (driftskonto)
8396.07.70946 (driftskonto EUR)
9685.27.21755 (klientmidler)
9685.27.54068 (eiendomsmegling)
SWIFT: HANDNOKK

Denne begjæringen om midlertidig forføyning er disponert slik:

1	INNLEDNING	3
2	OVERSIKT OVER DOKUMENTENE SOM FREMLEGGES	4
3	HOVEDKRAVET.....	6
3.1	Innledning	6
3.2	Retten kan foreta en prejudisiell vurdering av om utslippstillatelsen er ugyldig	6
3.3	Det er sannsynlig at ERGs utslippstillatelse mangler hjemmel og er ugyldig	7
3.3.1	Vilkårene for å kunne gi tillatelse til deponering av gruveavfall i Førdefjorden.....	7
3.3.2	Begrunnelsen i utslippstillatelsen	8
3.3.3	EFTA-domstolens tolkningsuttalelse	8
3.3.4	Borgarting lagmannsretts dom 12. august 2025	10
3.4	Det er sannsynlig at ERG ikke har rett til å utnytte utslippstillatelsen	13
3.4.1	Den ugyldige tillatelsen skaper ikke rett og plikt etter sitt innhold.....	13
3.4.2	Kort om «saksbehandlingsfeil».....	15
3.5	Oppsummering – det er sannsynlig at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden.....	16
4	SIKRINGSGRUNNEN.....	17
4.1	Innledning	17
4.2	Deponering vil være i strid med forurensningsloven	17
4.3	Deponering vil føre til vesentlig og varig miljøskade	18
4.3.1	Dagens tilstand i Førdefjorden	18
4.3.2	Selskapets planlagte deponering frem til sommeren 2026.....	18
4.3.3	Forventede miljøskader dersom deponeringen starter	20
4.4	Deponering vil innebære et løpende traktatbrudd	21
4.5	Samlet vurdering.....	22
5	«KAN»-SKJØNNET OG FORHOLDSMESSIGHETSVURDERINGEN	22
6	FORFØYNINGSKRAVET.....	25
7	VIDERE BEHANDLING	25
8	PÅSTAND	26

En pdf-fil med alle bilagene kan lastes ned fra [denne lenken](#).

1 INNLEDNING

Selskapet Engebø Rutil and Garnet AS («ERG») har bygget og satt i drift et gruveanlegg for utvinning av mineralene granat og rutil i Engebøfjellet ved Førdefjorden i Sunnfjord kommune. ERG er et datterselskap av det børsnoterte selskapet Nordic Mining ASA («Nordic Mining»).

Mineralutvinningen medfører store mengder avfallsmasser som planlegges deponert i Førdefjorden. En slik gruvevirksomhet forutsetter en rekke offentlige tillatelser. For denne saken er det sentrale at det er gitt tillatelse til deponering av totalt 170 millioner tonn gruveavfall i Førdefjorden (heretter «utslippstillatelsen»).

Saksøkerne (heretter «miljøorganisasjonene») reiste søksmål mot staten om tillatelsenes gyldighet 14. november 2022. Oslo tingrett frifant staten, men miljøorganisasjonene anket til Borgarting lagmannsrett. Under saksforberedelsen for lagmannsretten ble det innhentet en tolkningsuttalelse fra EFTA-domstolen. Uttalelsen fra EFTA-domstolen ble avgitt etter en grundig prosess med både skriftlige og muntlige innlegg fra EU-kommisjonen, ESA, den norske stat og miljøorganisasjonene.

Lagmannsretten la EFTA-domstolens tolkningsuttalelse til grunn og fant at både utslippstillatelsen og driftskonsesjonen var ugyldige og måtte oppheves som følge av materiell kompetansemangel. Miljøorganisasjonene fikk fullt medhold og ble tilkjent sakskostnader for både tingretten og lagmannsretten. Lagmannsrettens dom har følgende slutning i punkt 1 til 4:

1. *Kongelig resolusjon 19. februar 2016 er ugyldig.*
2. *Klima- og Miljødepartementets vedtak 23. november 2021 er ugyldig.*
3. *Nærings- og fiskeridepartementets vedtak 6. mai 2022 er ugyldig.*
4. *Miljødirektoratets vedtak 23. juni 2023 er ugyldig.*

Det følger av vannforskriften § 12, tolket i samsvar med EUs vanndirektiv (2000/60/EF), at tillatelsene bare kan gis dersom det foreligger tvingende allmenne hensyn («overriding public interests»). Dette vilkåret er ifølge lagmannsretten ikke oppfylt. Det betyr at staten ikke hadde hjemmel til å gi tillatelsene. Det er ukjent om staten vil anke dommen.

Etter domsavsigelsen har ERG offentlig informert om at selskapet, som ikke var part i saken, vil fortsette sin drift som planlagt. I en kvartalspresentasjon i forrige uke, 19. august 2025, informerte selskapet om at oppskalering av mineralproduksjonen skjer i disse dager. Det betyr tilhørende oppskalering av avfallsdeponering i Førdefjorden. Selskapets plan er å øke produksjonen de nærmeste uker og måneder og oppnå produksjon i henhold til anleggets «designkapasitet» ved årsskiftet. Om planene ikke stanses vil det allerede sommeren 2026 være deponert mer enn 1 million tonn gruveavfall i Førdefjorden – noe som tilsvarer rundt 40 000 lastebillass.

Uavhengig av om staten anker lagmannsrettens dom, er det ikke sannsynlig med en endelig avklaring av spørsmålet om utslippstillatelsen før mot sommeren 2026, og det kan også ta betydelig lenger tid. Når det nå er på det rene at ERG velger å ignorere lagmannsrettens dom og planlegger å forurense Førdefjorden, er det nødvendig at domstolen forbyr deponering av gruveavfall inntil videre.

Lagmannsretten har kjent alle de fire vedtakene ugyldige, inkludert driftskonsesjonen etter mineralloven. Det er således sannsynlig at ERG i det hele tatt ikke har rett til å fortsette gruvedriften, inkludert utvinning og

prosessering av malm og deponering av gruveavfall. Miljøorganisasjonene vil likevel nedlegge en begrenset påstand om at ERG forbys å deponere gruveavfall i Førdefjorden. Forføyningskravet forhindrer således ikke ERG i å fortsette driften av anlegget, forutsatt at den ikke medfører deponering i Førdefjorden.

2 OVERSIKT OVER DOKUMENTENE SOM FREMLEGGES

For å underbygge begjæringen vil miljøorganisasjonene fremlegge følgende dokumenter:

Bilag	Dokumentbeskrivelse	Dato
	De sentrale avgjørelsene	
1	Lagmannsrettens dom i sak 24-036660ASD-BORG/01	12.08.2025
2	EFTA-domstolens tolkningsuttalelse i sak E-13/24 (norsk versjon)	05.03.2025
	Tillatelsene som ble kjent ugyldige	
3	Kongelig resolusjon (klagevedtak, utslippstillatelsen)	19.02.2016
4	Klima- og Miljødepartementets klagevedtak (justering av utslippstillatelsen)	23.11.2021
5	Nærings- og fiskeridepartementets klagevedtak (driftskonsesjonen)	06.05.2022
6	Miljødirektoratets vedtak (justering av utslippsuttalelsen)	23.06.2023
	Sentrale dokumenter fra forvaltningsbehandlingen før tillatelsene ble gitt	
7	Miljødirektoratets brev (faglig anbefaling, utslippstillatelsen)	13.02.2015
8	Klima- og miljødepartementets vedtak (førsteinstansvedtak, utslippstillatelsen)	05.06.2015
9	Mineraldirektoratets vedtak (førsteinstansvedtak, driftskonsesjonen)	17.06.2020
	Andre dokumenter fra forvaltningen	
10	Oppdatert utskrift av utslippstillatelsen	23.06.2023
11	Kongelig resolusjon (omtale av utslippstillatelsen)	23.05.2025
	Dokumenter som belyser planlagt deponering i nærmeste fremtid	
12	Selskapets avfallshåndteringsplan	26.03.2023
13	Børsmelding fra selskapet	12.05.2025
14	Artikkel på selskapets nettside	16.08.2025
15	Kvartalsrapport for selskapet	18.08.2025
16	Plansjer til presentasjon av kvartalsrapport	18.08.2025

	Dokumenter som belyser skadevirkningene av deponering	
17	Havforskningsinstituttets nyhetsartikkel om funn i Førdefjorden	23.06.2023
18	Havforskningsinstituttets høringsuttalelse til driftskonsesjonen	04.10.2019
19	Havforskningsinstituttets høringsuttalelse til avfallshåndteringsplanen	11.08.2022
20	Havforskningsinstituttets temaside om gruveavfall	04.11.2024
21	Vitenskapelig artikkel om virkninger av gruveavfall på bunnfauna	30.05.2017

Det faktiske materialet vil bli nærmere presentert senere i begjæringen og omtales derfor bare helt kort her:

- Lagmannsrettens dom (bilag 1) gir en god innføring i saken. Innledningsvis gir retten en oversiktlig og korrekt fremstilling av forekomsten, gruveprosjektet, tillatelsene, partene i saken og prosess-historikken. Det antas at denne delen av lagmannsrettens dom, side 2 til 7, kan legges til grunn som et omforent faktum.
- Lagmannsretten dom bygger som nevnt på en tolkningsuttalelse fra EFTA-domstolen som ble innhentet under saksforberedelsen for lagmannsretten (bilag 2). I tråd med denne uttalelsen fant lagmannsretten at fire forvaltningsvedtak var ugyldige (bilag 3, 4, 5 og 6).
- I de ugyldige klagevedtakene er det enkelte henvisninger til førsteinstansvedtakene og den faglige anbefalingen fra Miljødirektoratet (bilag 7, 8 og 9).
- Utslippstillatelsen ble gitt i juni 2015 (bilag 8) og stadfestet i februar 2016 (bilag 3). I november 2021 ble det gjort en mindre justering i tillatelsen for så vidt gjelder bruk av kjemikaler (bilag 4). I juni 2023 ble fortatt en nedjustering av hvor mye som totalt kunne deponeres, fra 250 til 170 millioner tonn (bilag 6). En oppdatert utskrift av utslippstillatelsen, etter disse justeringene, er fremlagt som bilag 10.
- Ca. ti år etter at utslippstillatelsen ble gitt, og etter avslutning av saksforberedelsen i lagmannsretten, ble det 23. mai 2025 besluttet i statsråd at utslippstillatelsen ikke skulle omgjøres (bilag 11). Beslutningen var ikke foranlediget av noen omgjørbegjæring og introduserte «forsynings-sikkerhet» som en ny begrunnelse for at utslippstillatelsen kunne gis. Lagmannsretten fant at dette ikke kunne anses som en ny tillatelse eller som en form for reparasjon av de opprinnelige vedtakene. Dette dokumentet har derfor liten interesse for saken, men det illustrerer at feilen i utslippstillatelsen ikke kan korrigeres uten at det gjennomføres en ny saksbehandling med offentlig medvirkning som faktisk sannsynliggjør at et slikt hensyn gir staten hjemmel til å gi tillatelse. Miljøorganisasjonenes syn er at det så langt ikke er holdepunkter for at en ny tillatelse kan gis på et slikt grunnlag.
- Selskapets avfallshåndteringsplan (bilag 12), sett i sammenheng med opplysninger gitt av selskapet etter lagmannsrettens dom (bilag 13, 14, 15 og 16), viser at selskapet tar sikte å deponere store mengder gruveavfall i Førdefjorden i løpet av kort tid.
- Førdefjorden er i dag en ren og artsrik fjord med store naturverdier. Fjorden har flere sårbare og truede arter, også inne i det planlagte deponiområdet (bilag 17).

- Den planlagte deponeringen vil medføre alvorlige miljøskader. Dette er beskrevet i flere av forvaltningsdokumentene som er fremlagt overfor. Miljøorganisasjonene vil også vise til vurderinger fra statens fremste fagmiljø, Havforskningsinstituttet (bilag 18, 19 og 20). I tillegg fremlegges en vitenskapelig artikkel som Havforskningsinstituttet har vist til (bilag 21).

I denne begjæringen er det også vist til en rekke juridiske kilder, herunder avgjørelser fra EFTA- og EU-domstolen. For enkelhets skyld vil vi samle alt materialet i et juridisk utdrag og gjøre det tilgjengelig i Aktørportalen om kort tid.

3 HOVEDKRAVET

3.1 Innledning

Miljøorganisasjonenes hovedkrav er at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden. For en midlertidig forføyning er det tilstrekkelig at hovedkravet sannsynliggjøres med alminnelig sannsynlighetsovervekt, jf. tvisteloven § 34-2 første ledd første punktum. Det må altså være mer sannsynlig at miljøorganisasjonene vil nå frem med hovedkravet i en etterfølgende rettssak enn at de ikke gjør det.

Grunnlaget for hovedkravet er at det etter en prejudisiell vurdering er sannsynlig at eksisterende utslippstillatelse er ugyldig som følge av materiell kompetansemangel og må oppheves. Situasjonen er således at ERG, som alle andre, må forholde seg til forbudet mot forurensning i forurensningsloven § 7 første ledd.

Utslippstillatelsens gyldighet er tvistegjenstanden i saken mellom miljøorganisasjonene og staten. Når tingretten prejudisielt skal vurdere utslippstillatelsens gyldighet, vil fremstillingen av sakens faktiske og rettslige side i lagmannsrettens dom gi det primære grunnlaget for rettens prejudisielle vurdering. I tillegg vil EFTA-domstolens tolkningsuttalelse være sentral for forståelsen av vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 og dermed vannforskriften § 12.

Miljøorganisasjonene anfører at den faktiske og rettslige fremstillingen i disse to avgjørelsene sannsynliggjør hovedkravet. Nedenfor vil miljøorganisasjonene begrense seg til å gi en sammenfattende fremstilling av vilkårene for å kunne gi tillatelse, for utslippstillatelsen, for EFTA-domstolens uttalelse om hvilke kompetansebegrensninger som følger av vanndirektivet artikkel 4 nr. 7, og for lagmannsrettens vurderinger og ugyldighetskonklusjon.

3.2 Retten kan foreta en prejudisiell vurdering av om ERGs utslippstillatelse er ugyldig

Det er sikker rett at det i en sak mellom private kan gis dom for krav som forutsetter en prejudisiell vurdering av om en offentlig tillatelse er ugyldig, se eksempelvis HR-2024-2308-A:

- 36) *Mellom private parter har utgangspunktet lenge vært at det er adgang til å reise søksmål med krav om at saksøkte må la være å gjøre noe han har fått tillatelse til i et forvaltningsvedtak. I den grad saksøkeren anfører det, må domstolene da prejudisielt ta stilling til om vedtaket er gyldig eller ikke. Her viser jeg til Rt-1985-743, hvor gyldigheten av kongelige resolusjoner ble prøvd i en odelsløsningssak. I begrunnelsen viste Høyesterett på side 749 til «rimelighet og praktiske hensyn», og til at vedtaksorganet – staten – kunne delta som hjelpeintervenient, nå partshjelper.*

Det samme gjelder i saker om midlertidig forføyning mellom private parter, se for eksempel LE-2005-158699.

I motsetning til saker der det kreves fastsettelsesdom for at et offentlig vedtak er ugyldig, er det ikke noe krav om at den myndighet som har truffet vedtaket gjøres til part, jf. tvisteloven § 1-5.

3.3 Det er sannsynlig at ERGs utslippstillatelse mangler hjemmel og er ugyldig

3.3.1 Vilåårene for å kunne gi tillatelse til deponering av gruveavfall i Førdefjorden

Etter forurensningsloven § 7 første ledd er forurensning forbudt uten en særskilt forurensningstillatelse etter lovens § 11 (i denne saken omtalt som utslippstillatelse). Forurensningsloven § 11 første ledd fastslår at «[f]orurensningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til virksomhet som kan medføre forurensning». Staten har således i utgangspunktet en vid diskresjonær kompetanse til å tillate forurensning.

Når forurensningen innebærer forringelse av en vannforekomst, stiller dette seg annerledes. Forvaltningens materielle kompetanse etter forurensningsloven § 11 er da begrenset av vannforskriften § 12 første og andre ledd. I saken mellom miljøorganisasjonene og staten er det ikke omstridt at ERGs deponering av gruveavfall vil forringe Ytre Førdefjords økologiske tilstand fra «god» til «dårlig» i henhold til kriteriene i vedlegg V til vannforskriften og -direktivet. Det medfører at staten bare har adgang til å gi utslippstillatelse dersom unntaksvilkårene i vannforskriften § 12 andre ledd bokstav a til c er oppfylt:

I tillegg må følgende vilkår være oppfylt:

- a. *alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,*
- b. *samfunnsnyttens av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet, og*
- c. *hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.*

Sakens sentrale tvistepunkt er om vilkåret i bokstav b er oppfylt – om «samfunnsnyttens av de nye inngrepene eller aktivitetene» er «større enn tapet av miljøkvalitet». Staten og miljøorganisasjonene er enige om at dette ikke er et fritt skjønn.

Vannforskriften gjennomfører EUs rammedirektiv for vann (Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/60/EF; vanndirektivet). Den tilsvarende bestemmelsen i vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 bokstav c har i den engelske versjonen denne ordlyden:

(...) the reasons for those modifications or alterations are of overriding public interest and/or the benefits to the environment and to society of achieving the objectives set out in paragraph 1 are outweighed by the benefits of the new modifications or alterations to human health, to the maintenance of human safety or to sustainable development, (...)

Det fremgår at en utslippstillatelse bare kan gis dersom foreligger en «overriding public interest» – som i den norske versjonen av EFTA-domstolens tolkningsuttalelse er oversatt til «tvingende allmenne hensyn».

Det kan uten videre observeres at ordvalget i vannforskriften § 12 andre ledd bokstav b er lite treffende, og Klima- og miljødepartementet har for øvrig etter påtrykk fra ESA foreslått å endre ordlyden. Som lagmannsretten har lagt til grunn, følger det av presumsjonsprinsippet at vannforskriften § 12 skal tolkes i samsvar med vanndirektivet artikkel 4 nr. 7.

Sakens sentrale spørsmål er derfor om utslippstillatelsen er gitt fordi det foreligger en «overriding public interest» - et tvingende allment hensyn. Hvis svaret er nei, har staten i det hele tatt ikke materiell kompetanse – hjemmel – til å gi utslippstillatelsen. Essensen i begrunnelsen for at vanndirektivet begrenser statens materielle kompetanse så betydelig, er vannforekomstenes helt fundamentale betydning for mennesker og miljø. Allerede i vanndirektivets fortale punkt (1) er det fastslått:

Water is not a commercial product like any other but, rather, a heritage which must be protected, defended and treated as such.

3.3.2 Begrunnelsen i utslippstillatelsen

Den sentrale begrunnelsen for å tillate deponering av gruveavfall i Førdefjorden fremgår av utslippstillatelsen (bilag 3) side 11:

Samfunnsnyttene ved tiltaket

Departementet vurderer at de framtidige inntektene fra gruvevirksomheten er den dominerende nytteeffekten for det norske samfunnet som helhet. Inntektene fordeles mellom lønnstakere og aksjonærer, og som skatteinntekter til kommuner og staten. Naustdal kommune vil få økte skatteinntekter fra bedriften gjennom inntekts- og eiendomsskatt, og fra økt sysselsetting gjennom skatt på alminnelig inntekt, eiendomsskatt og formuesskatt. Andre kommuner kan få økte inntekter gjennom inntektsskatt fra ansatte som bosetter seg i deres kommune. Overskuddet fra bedriften skattlegges med 28% som går til staten. I tillegg kommer en statlig inntekt fra arbeidsgiveravgiften, som for Naustdal ligger på 10,6%.

Disse økte inntektene er vurdert å ha stor positiv effekt. Gruvevirksomheten vil også medføre sysselsetting. Prisene på rutil vil variere over tid, men dette er forhold virksomheten vil ta i betraktning ved vurdering av tiltakets lønnsomhet. Uttak fra forekomsten i Engebøfjellet vil kunne dekke etterspørselen etter rutil på verdensmarkedet i mange år, da rutilforekomsten i Engebøfjellet representerer en av de største kjente forekomstene i fast fjell. Denne virksomheten vil derfor kunne sikre økt sysselsetting i et langsiktig perspektiv. Lokalt vil en økning i skatteinntekter og sysselsetting kunne ha vesentlig betydning. Alt i alt forventes tiltaket å ha en stor positiv effekt for bosettingen lokalt, ikke minst i Naustdal som er en relativt liten kommune som lenge har vært inne i en svakt fallende befolkningsutvikling.

Som det fremgår er utslippstillatelsen begrunnet i ønsket om å oppnå inntekter til lønnstakere og aksjonærer, skatte- og avgiftsinntekter til kommuner og staten og økt sysselsetting. Sakens sentrale tvistepunkt er derfor om dette i det hele tatt er tvingende allmenne hensyn som gir staten kompetanse til å gi utslippstillatelsen.

3.3.3 EFTA-domstolens tolkningsuttalelse

På miljøorganisasjonenes anmodning besluttet lagmannsretten som nevnt å innhente en tolkningsuttalelse fra EFTA-domstolen om tolkningen av vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 bokstav c. EFTA-domstolen avsa sin dom 5. mars 2025 (bilag 2).

EFTA-domstolen ble forelagt spørsmål som dels gjaldt det overordnede vurderingstemaet i vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 bokstav c og dels spørsmål om konkrete hensyn kunne kvalifisere som tvingende allmenne hensyn (tolkningsuttalelsen side 9):

1. *Hva er det rettslige vurderingstemaet ved vurderingen av om det foreligger «tvingende allmenne hensyn» etter direktiv 2000/60/EF artikkel 4 nr. 7 bokstav c)?*
 - a. *Kreves det en kvalifisert interesseovervekt og/eller at det bare er særlig viktige samfunnsinteresser som er relevante?*
 - b. *Hva vil være sentrale momenter i vurderingen av om samfunnsinteressene som begrunner tiltaket er «tvingende»?*
2. *Kan følgende økonomiske hensyn utgjøre et «tvingende allment hensyn» etter direktiv 2000/60/EF artikkel 4 nr. 7 bokstav c), og i så fall under hvilke forutsetninger?*
 - a. *Rene økonomiske hensyn (dvs. forventet bruttoinntekt fra den planlagte gruvevirksomheten)*
 - b. *At en privat næringsvirksomhet vil gi inntekter til aksjonærene*
 - c. *At en privat næringsvirksomhet vil gi skatteinntekter til stat og kommune*
 - d. *At en privat næringsvirksomhet vil gi lønnsinntekter til arbeidstakerne*
3. *Kan følgende hensyn utgjøre et «tvingende allment hensyn» etter direktiv 2000/60/EF artikkel 4 nr. 7 bokstav c), og i så fall under hvilke forutsetninger?*
 - a. *At en privat næringsvirksomhet vil gi sysselsettingsvirkninger (økt lokal næringsaktivitet, sysselsetting og bosetting)*
 - b. *Tilgangen på rutil globalt*
 - c. *Sikre Norge og Europa tilgang på kritiske mineraler*

EFTA-domstolen ga følgende svar på spørsmålene (tolkningsuttalelsen side 16):

1. *Artikkel 4 nr. 7 bokstav c) i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/60/EF av 23. oktober 2000 om fastsettelse av rammer for fellesskapstiltak for vannpolitikk skal forstås slik at det i ethvert tilfelle kreves en avveining av de interessene som står på spill for å fastslå om det foreligger et tvingende allment hensyn. Selv om det ikke kreves en kvalifisert interesseovervekt, må den konkrete vurderingen sikre at det identifiserte tvingende allmenne hensynet som begrunner endringene av en overflatevannforekomsts fysiske egenskaper, veier tyngre enn målet om å forebygge forringelse av tilstanden til forekomster av overflatevann. Hvilke faktorer som vil være relevante for å avgjøre om det foreligger et tvingende allment hensyn, må vurderes i hver enkelt sak.*
2. *Inntekt som genereres som følge av en økonomisk aktivitet, herunder for ansatte, aksjonærer eller den aktuelle EØS-staten gjennom skatter, kan ikke anses å utgjøre et tvingende allment hensyn etter direktiv 2000/60 artikkel 4 nr. 7.*

3. *Visse hensyn knyttet til den sosiale og økonomiske situasjonen i et bestemt område, eller et prosjekts bidrag til forsyningssikkerheten eller forsyningen av kritiske råvarer i EØS, kan anses å utgjøre et tvingende allment hensyn etter direktiv 2000/60 artikkel 4 nr. 7, forutsatt at alle de øvrige vilkårene fastsatt i direktivet er oppfylt.*

For den begrunnelsen som var gitt i utslippstillatelsen var det av særlig betydning at «[i]nntekt som genereres som følge av en økonomisk aktivitet» ikke kan utgjøre et tvingende allment hensyn, jf. svaret på spørsmål 2. Når det særlig gjelder sysselsettingsvirkninger uttalte EFTA-domstolen i avsnitt 45 at:

På dette grunnlag kan det ikke utelukkes at et prosjekt kan godkjennes etter direktiv 2000/60 artikkel 4 nr. 7 basert på behovet for å oppnå sysselsettingsvirkninger og dermed sikre bosetting i regioner som opplever betydelig fraflytting og sosial nød. Slike omstendigheter vil imidlertid uansett være underlagt testen i artikkel 4 nr. 7, inkludert kravet om et tvingende allment hensyn. Et enkelt ønske om å skape eller øke sysselsettingen, uten andre faktorer, vil ikke oppfylle dette kriteriet.

Vi viser for øvrig til EFTA-domstolens nærmere begrunnelse for svarene på side 10 til 15 i tolkningsuttalelsen.

Selv om EFTA-domstolen ikke foretar selve subsumsjonen, følger det klart av EFTA-domstolens generelle tolkning at utslippstillatelsen ikke er begrunnet med «tvingende allmenne hensyn». I tillatelsen er det kun vist til de ordinære virkningene av å legge til rette for en lønnsom industrivirksomhet.

3.3.4 Borgarting lagmannsretts dom 12. august 2025

Som nevnt har lagmannsretten konkludert med at utslippstillatelsen er ugyldig. Lagmannsrettens vurdering av sakens materielle spørsmål fremgår på side 18 til 38 i dommen. Miljøorganisasjonene kan i det vesentlige gi sin tilslutning til disse vurderingene.

For den nærmere begrunnelsen viser miljøorganisasjonene til lagmannsrettens egne premisser, som det ikke er hensiktsmessig å gjengi i detalj her. Hva gjelder sannsynliggjøring av at utslippstillatelsen lider av en hjemmelsmangel, kan lagmannsrettens dom oppsummeres i følgende fem hovedpunkter:

- 1) Lagmannsretten legger til grunn at vannforskriften § 12 annet ledd bokstav b skal tolkes i samsvar med vanndirektivet artikkel 4 nr. 7, og at EFTA-domstolens tolkningsuttalelse skal legges til grunn, jf. side 12:

Lagmannsretten er enig med partene i at det i denne saken ikke er grunnlag for å fravike EFTA-domstolens rådgivende uttalelse og tar derfor utgangspunkt i denne når det i det følgende redegjøres nærmere for tolkningen av bestemmelsen i vanndirektivet.

- 2) Lagmannsretten konkluderer med at ønsket om inntekter til private og det offentlige ikke kvalifiserer som et tvingende allment hensyn, jf. side 26:

Staten har i vedtakene lagt stor vekt på de betydelige inntektene virksomheten må antas å gi over lang tid for investorer, ansatte, kommune, fylkeskommune og staten. Etter lagmannsrettens syn er det klart at slike rene økonomiske interesser, som er ordinære resultater av økonomisk aktivitet, alene ikke er en «overriding public interest».

- 3) Lagmannsretten legger til grunn at ønsket om økt sysselsetting og bosetting i dette tilfellet ikke kvalifiserer som et tvingende allment hensyn, jf. side 27:

Oppsummeringsvis legger lagmannsretten til grunn at tillatelsene vil ha positive konsekvenser i form av økt sysselsetting og bosetting i regionen rundt Engebøffjellet, både i et kortsiktig og langsiktig perspektiv. Det er også sannsynliggjort at regionens befolkningsutvikling går i retning av en eldre befolkning, og det må legges til grunn at nye industriarbeidsplasser vil kunne motvirke en slik utvikling. Når situasjonen i Engebøffjell-regionen og de forventede positive virkningene av tiltaket vurderes samlet, opp mot terskelen for «overriding public interest» etter vanndirektivet artikkel 4 nr. 7, finner imidlertid lagmannsretten det klart at denne terskelen ikke er nådd.

På denne bakgrunn kvalifiserer hensynet til den økonomiske og sosiale situasjonen i området ikke som en «overriding public interest» etter vanndirektivet artikkel 4 nr. 7.

På samme side konstaterte lagmannsretten også:

Det er ikke anført noe i retning av at Førdefjord-regionen eller Sunnfjord kommune er områder med sosial nød, eller med lavere levestandard enn Norge for øvrig.

- 4) Lagmannsretten har valgt å også vurdere «forsyningshensynet» som staten i ettertid har påberopt som et tvingende allmenne hensyn (jf. punkt 2 ovenfor), selv om miljøorganisasjonenes syn er at dette er irrelevant for utslippstillatelsens gyldighet. Lagmannsretten skriver på side 32:

Lagmannsretten bemerker at selv om hensynet til forsyningssikkerhet og mineraltilgang har vært omtalt, og i noen grad også lagt vekt på, i tidligere vedtak, er det først i resolusjonen fra mai 2025 at det gis en mer utførlig redegjørelse for på hvilken måte man mener at dette en «overriding public interest» som kan begrunne unntak etter vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 bokstav c og vannforskriften § 12. Det foreligger ingen underlagsdokumentasjon til denne kongelige resolusjonen. Vitnet Harald Sørby har forklart at det ved forberedelsen av resolusjonen ikke er foretatt ytterligere utredninger eller skriftlige vurderinger som konkret gjelder Engebø-prosjektet.

Videre på side 33:

I den kongelige resolusjonen 23. mai 2025 er det gitt en begrunnelse knyttet til behovet for mineraler og forsyningssikkerhet. Som redegjort for over, er det først her – og i prosesskriv under saksforberedelsen for tingretten og lagmannsretten – det redegjøres for på hvilken måte staten mener at hensynet til forsyningssikkerhet og mineraltilgang er en «overriding public interest» som kan begrunne unntak etter vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 bokstav c og vannforskriften § 12. Det er imidlertid ikke samtidig foretatt en oppdatert vurdering av de hensynene dette momentet veies mot.

Avslutningsvis på side 34:

Endelig bemerker lagmannsretten at for det tilfelle at det hadde vært adgang til å kumulere de økonomiske og sosiale hensynene staten har påberopt og hensynet til forsyningssikkerhet – slik lagmannsretten ovenfor har kommet til at det ikke er adgang til – ville dette ikke ha påvirket lagmannsrettens vurdering av manglene ved verken den samlede avveiningen eller ved behandlingen av hensynet til forsyningssikkerhet.

- 5) Lagmannsretten legger eksplisitt til grunn at utslippstillatelsen lider av en materiell kompetansemangel, det vil si at vedtaket mangler hjemmel, jf. side 36 siste avsnitt:

Det følger av lagmannsrettens vurderinger over at tillatelsene bygger på uriktig generell rettsanvendelse og subsumsjon. Det foreligger da en materiell kompetansemangel - en innholdsmangel – ved vedtakene. Når det ikke er godtgjort og tilstrekkelig vurdert at det foreligger hensyn av «overriding public interest», har ikke forvaltningen kompetanse til å gi tillatelse.

Etter å ha konstatert at forvaltningen ikke har kompetanse til å gi utslippstillatelsen vurderer lagmannsretten på side 37-38 hva virkningen av den materielle kompetansemangelen er. På side 37 første til tredje avsnitt uttaler lagmannsretten:

Forvaltningsrettens klare utgangspunkt er at slike innholdsmangler medfører ugyldighet, selv om den private parten ikke kan bebreides, jf. HR-2016-2017-A avsnitt 63. Omgjøring kan da skje etter forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c – også til ugunst for parten – med mindre de konkrete omstendighetene tilsier at dette utgangspunktet bør fravikes.

EØS-rettens lojalitetsplikt kan etter omstendighetene gi grunnlag for en plikt til å omgjøre forvaltningsvedtak i saker hvor ny praksis fra EU- eller EFTA-domstolen viser at vedtakene er i strid med EØS-retten, se Eriksen og Fredriksen: Norges europeiske forvaltningsrett (Juridika, 1. utg., 2019) side 141. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til om det foreligger en slik plikt i denne saken. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig å vise til at den EØS-rettslige lojalitetsplikten, formålet med vanndirektivet og vannforskriften, og de momenter EFTA-domstolen peker på i de gjengitte avsnittene fra dommen i sak E-18/24, taler med tynge for opphevelse.

Staten har gjort gjeldende at hensynet til tiltakshavere og de samfunnsmessige hensynene som Engebø-prosjektet ivaretar, taler mot ugyldighet. Til dette bemerker lagmannsretten at utgangspunkt etter EU-retten er at en part ikke kan påberope berettigede forventninger der myndighetene har anvendt EU-retten feil, se EU-domstolens dom 19. desember 2019 i sak C-236/18 (GRDF SA) avsnitt 50 og dom 7. august 2018 i sak C-120/17 avsnitt 52. Det har vært antatt at dette kan stille seg annerledes etter at et vedtak må anses som «endelig», se Venemyr, Siri Kildahl: EØS-rettens krav til forvaltningsrettslige følger av feil (2024) punkt 8.3 og 9.4. Det gjelder imidlertid ingen søksmålsfrist for vedtakene i foreliggende sak. Videre må det sees hen til de mange klagene fra blant annet de ankende parter, som Nordic Mining var godt kjent med, og at det ble sendt søksmålsvarsel 22. mai 2022 og tatt ut søksmål 14. november 2022. Nordic Mining har gjort sine investeringer med kunnskap om at tillatelsene var påklaget, begjært omgjort eller braqt inn for domstolene.

Lagmannsrettens konklusjon fremgår på side 38:

Lagmannsrettens konklusjon er at kongelig resolusjon 19. februar 2016, Klima- og Miljødepartementets vedtak 23. november 2021, Nærings- og fiskeridepartementets vedtak 6. mai 2022 og Miljødirektoratets vedtak av 23. juni 2023 er ugyldige og må oppheves.

Lagmannsretten har således allerede vurdert og konkludert med at den materielle kompetansemangelen leder til at utslippstillatelsen er ugyldig og må oppheves. I den forbindelse har lagmannsretten også avvist at hensynet til ERG, herunder foretatte investeringer, eller samfunnshensyn kan lede til noe annet resultat.

Det er til slutt grunn til å understreke at lagmannsrettens dom er enstemmig, og at lagmannsretten gjentatte ganger understreker at den ikke har funnet resultatet tvilsomt.

Side 21:

Som lagmannsretten kommer tilbake til nedenfor i punkt 8.6, er det i foreliggende sak ikke tale om et tvilstilfelle, og problemstillingen settes dermed ikke på spissen.

Side 35:

Lagmannsretten bemerker at den ikke finner konklusjonen om at kravene etter vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 bokstav c ikke er oppfylt, tvilsom.

[...]

Lagmannsretten finner det heller ikke tvilsomt at resultatet blir at vedtakene må kjennes ugyldige, se punkt 9 nedenfor.

Tingretten skal prejudisielt vurdere de samme spørsmål som lagmannsretten har avgjort. Dersom tingretten prejudisielt legger samme vurdering til grunn, må konklusjonen bli at utslippstillatelsen er ugyldig og må oppheves.

3.4 Det er sannsynlig at ERG ikke har rett til å utnytte utslippstillatelsen

3.4.1 Den ugyldige tillatelsen skaper ikke rett og plikt etter sitt innhold

Denne sakens hovedkrav er at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden. Miljøorganisasjonene vil om nødvendig saksøke ERG (og eventuelt staten) med krav om dom for hovedkravet.

Etter alminnelig norsk forvaltningsrett er hovedvirkningen av ugyldighet at vedtaket ikke skaper rettigheter og forpliktelser. I Prop. 79 L (2024-2025) Forvaltningsloven side 344 konstateres det:

Den sentrale virkningen er at ugyldige vedtak ikke skaper rett eller plikt etter sitt eget innhold.

At utslippstillatelsen mangler hjemmel og er ugyldig medfører etter miljøorganisasjonens syn at tillatelsen aldri har skapt rettigheter og plikter. Det dreier seg ikke om et vedtak som utelukkende begunstiger ERG, men som tvert imot også rammer grunnleggende samfunns- og miljøverninteresser. Det innebærer at ERG aldri har hatt noen utslipsrett, og det er uten betydning at ERG ikke er part i tvisten mellom miljøorganisasjonene og staten. Det er slik lagmannsretten må forstås når det legges til grunn at ERGs tillatelser «er ugyldige og må oppheves».

ERGs uttalelser etter lagmannsrettens dom (bilag 13 – 16) indikerer at selskapet mener at utslippstillatelsen er virksom og kan utnyttes inntil den blir opphevet ved et nytt vedtak eller dom overfor ERG. I denne forføyningssaken har et slikt synspunkt ingen betydning. Virkningen av en dom for hovedkravet vil uansett bli at ERG ikke har rett til å utnytte den ugyldige tillatelsen. Det er hovedkravet retten prejudisielt skal ta stilling til, og som skal sikres inntil videre denne saken. Det er ingen tvil om at det kan gis dom for hovedkravet og at en slik dom vil være bindende for ERG.

Etter EØS-retten er det i tillegg på det rene at den EØS-rettslige reparasjonsplikten også påligger domstolen jf. EØS-avtalen artikkel 3. Domstolens reparasjonsplikt er for eksempel oppsummert slik av EFTA-domstolen i tolkningsuttalelse 21. mai 2025 (sak E-18/24) («Klimasøksmål II, forføyningssaken») avsnitt 104 til 107:

- 104 *EFTA-domstolen minner videre om at det etter EØS-avtalen artikkel 3 er de nasjonale domstolene som har ansvaret for å gi enkeltpersoner den rettslige beskyttelsen som kan utledes for dem av EØS-avtalen, og for å sikre at EØS-rettens bestemmelser får full virkning (se dom 4. juli 2023 i RS, E-11/22, avsnitt 44). Dette må nødvendigvis innebære at plikten til å treffe alle nødvendige tiltak for å reparere unnlatsen av å gjennomføre en miljøkonsekvensvurdering også påhviler nasjonale domstoler som det på dette grunnlaget er reist sak for vedrørende et nasjonalt tiltak.*
- 105 *Nærmere prosessregler som gjelder for slike søksmål, er et anliggende for den enkelte EØS-stats nasjonale rettsorden, i henhold til prinsippet om prosessuell autonomi, forutsatt at de ikke er mindre gunstige enn dem som gjelder for tilsvarende nasjonale situasjoner (ekvivalensprinsippet), og at de ikke i praksis gjør det umulig eller uforholdsmessig vanskelig å utøve rettigheter som følger av EØS-retten (effektivitetsprinsippet) (se dom 9. august 2024 i Låssenteret, E-11/23, avsnitt 44, og jf. dom 7. januar 2004 i Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, avsnitt 67).*
- 106 *EFTA-domstolen bemerker at når det foreligger et brudd på EØS-retten, skal den nasjonale domstolen så langt det er mulig tolke og anvende relevante bestemmelser i nasjonal rett på en slik måte at det er mulig å eliminere konsekvensene av dette bruddet på EØS-retten (se dom 2. oktober 2015 i Liechtensteinische Gesellschaft für Umweltschutz, E-3/15, avsnitt 74 til 75 og rettspraksis som det vises til der).*
- 107 *Slike tiltak omfatter, med de begrensninger som følger av prinsippet om EØS-statens prosessuelle autonomi, tilbakekalling eller suspensjon av en tillatelse som allerede er gitt, med sikte på å gjennomføre en vurdering av miljøvirkningene av det aktuelle prosjektet i henhold til EIA-direktivet (se dommen i Liechtensteinische Gesellschaft für Umweltschutz, E-3/15, som sitert over, avsnitt 83, og jf. dommen i Wells, C-201/02, som sitert over, avsnitt 65).*

Det fins et stort antall avgjørelser fra EU-domstolen og EFTA-domstolen som fastslår domstolens (og forvaltningens) reparasjonsplikt, særlig ved brudd på miljøkrav. Et enkelt eksempel er EU-domstolens uttalelse i A and others C-24/19 avsnitt 83:

- 83 *Under the principle of sincere cooperation provided for in Article 4(3) TEU, Member States are required to eliminate the unlawful consequences of such a breach of EU law. It follows that the competent national authorities, including national courts hearing an action against an instrument of national law adopted in breach of EU law, are therefore under an obligation to take all the necessary measures, within the sphere of their competence, to remedy the failure to carry out an environmental assessment. That may, for a 'plan' or 'programme' adopted in breach of the obligation to carry out an environmental assessment, consist, for example, in adopting measures to suspend or annul that plan or programme (see, to that effect, judgment of 28 July 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, paragraphs 31 and 32), or in revoking or suspending consent already granted, in order to carry out such an assessment (see, to that effect, judgment of 12 November 2019, Commission v Ireland (Derrybrien Wind Farm), C-261/18, EU:C:2019:955, paragraph 75 and the case-law cited).*

Andre eksempler på sentrale avgjørelser innenfor miljørettens område er EFTA-domstolens dom 21. mai 2025 (sak E-18/24), HR-2025-677-A og EU-domstolens dom C-201/02 avsnitt 65. Om nødvendig vil ytterligere rettspraksis og andre rettskilder gjennomgå i den muntlige forhandlingen.

For så vidt gjelder hovedkravet i denne saken leder reparasjonsplikten til at domstolen skal avsi en dom for at ERG ikke har rett til å utnytte utslippstillatelsen.

Uten at det har betydning i forføyningssaken nevner vi for helhetens skyld at også forvaltningen vil ha plikt til å omgjøre den ugyldige tillatelsen, både etter alminnelig forvaltningsrett og som følge av den EØS-rettslige reparasjonsplikten. Etter alminnelig norsk forvaltningsrett har forvaltningen som den altoverskyggende hovedregel *plikt* til å oppheve (omgjøre) et vedtak som mangler hjemmel, se for eksempel Eckhoff «Forvaltningsrett» (2022) side 505 og Prop. 79 L (2024-2025) Forvaltningsloven side 350. Når vedtaket mangler hjemmel har staten naturligvis heller ikke kompetanse til å senere ratihabere det ugyldige vedtaket, det vil si opprettholde vedtaket med virkning fra opprinnelig vedtakstidspunkt.

Oppsummert medfører ugyldighet i dette tilfellet at utslippstillatelsen ikke har virkning etter sitt innhold. Hvorvidt utslippstillatelsen anses virkningsløs eller om virkningen først opphører overfor ERG etter særskilt opphevelsesvedtak eller dom rettet mot ERG, er uten betydning. Hovedkravet, at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden, er sannsynliggjort i begge tilfeller.

3.4.2 Kort om «saksbehandlingsfeil»

ERG har kommentert lagmannsrettens dom i en artikkel publisert av Nordic Mining 16. august 2025 (bilag 14) der det i de to første avsnittene fremgår:

Lagmannsretten har avgitt sin domsavsigelse i sak mellom staten og Naturvernforbundet og Natur og Ungdom. Retten meiner at staten si saksbehandling ikkje er tilstrekkeleg. Dette handlar om prosess, ikkje om lovlegheita av sjølvje drifta.

—Nordic Mining er ikkje part i saka og dommen er ikkje bindane for oss. Vi forhold oss til dei tillatelsane vi har og fortsett med produksjon av mineral, sier CEO Finn Ivar Marum i Nordic Mining.

Også fra statens side har det vært uttalelser i retning av at lagmannsrettens dom «bare» gjelder saksbehandlingsfeil. Den «saksbehandlingsfeil» det i tilfelle må siktes til er at hensynet til forsyningssikkerhet som omhandlet i kongelig resolusjon 25. mai 2025 ikke ble utredet, vurdert og begrunnet i utslippstillatelsen gitt ca. ti år tidligere.

Som vist ovenfor er påstanden om at saken handler om «saksbehandling» og ikke «lovlegheita av sjølvje drifta» sterkt misvisende. Lagmannsretten har konkludert med at utslippstillatelsen er ugyldig og at den skal oppheves fordi den lider av en materiell kompetansemangel.

Vi nevner likevel for helhetens skyld at en «omskriving» av kompetansemangelen til en «saksbehandlingsfeil» vil være uten betydning for utslippstillatelsen gyldighet. Ved brudd på EØS-retten gjelder ingen regel om at saksbehandlingsfeil bare leder til ugyldighet dersom feilen kan ha innvirket på vedtaket (jf. forvaltningsloven § 41).

Spørsmålet er blant annet behandlet av EFTA-domstolens dom 21. mai 2025 (sak E-18/24). I den saken anførte staten at en saksbehandlingsfeil i form av manglende miljøkonsekvensutredning «ikke krever reparasjon etter EØS-avtalen artikkel 3 så lenge det ikke er noen reell mulighet for at den aktuelle saksbehandlingsfeilen kunne ha påvirket utfallet av beslutningsprosessen» (avsnitt 112). Anførselen ble forkastet av EFTA-domstolen i avsnitt 116:

I denne sammenhengen bemerker EFTA-domstolen at den foreliggende saken gjelder en miljøkonsekvensvurdering som ikke er gjennomført i tråd med EIA-direktivet, ettersom den har utelatt svært betydelige mengder av klimagassutslippene knyttet til det aktuelle prosjektet. Å konkludere med at en slik utelatelse ikke kunne ha påvirket utbyggingstillatelsen, ville undergrave hele formålet med EIA-direktivet, som er å vurdere miljøkonsekvensene av et prosjekt og ta hensyn til disse vurderingene i prosessen frem mot utbyggingstillatelse. Det følger av dette at en nasjonal domstol ikke kan gjøre unntak med tilbakevirkende kraft fra plikten til å vurdere de direkte og indirekte miljøvirkningene av et prosjekt etter EIA-direktivet artikkel 3 nr. 1.

Tilsvarende synspunkt er lagt til grunn av mindretallet på fire dommere i Høyesteretts plenumsdom HR-2020-2472-P, se avsnitt 276 til 287. For flertallet var det ikke nødvendig å vurdere dette spørsmålet.

Det samme vil måtte legges til grunn i denne saken. Vannforskriften og vanndirektivet krever en detaljert og spesifikk analyse av de tvingende allmenne hensyn, at analysen gjøres før tillatelse til forringelse gis, og at begrunnelsen må fremgå av vedtaket. Kravene er begrunnet i det grunnleggende formål om vern av vannforekomster og at offentlig innsyn og medvirkning skal sikres før beslutning blir fattet.

I EFTA-domstolens tolkningsuttalelse er dette uttrykt slik i avsnitt 34:

[...] I denne sammenheng påhviler det de nasjonale myndighetene å godtgjøre at de ikke bare viser til et teoretisk tvingende allment hensyn, men snarere har basert seg på en detaljert, konkret analyse av prosjektet før de har konkludert med at vilkårene for unntak fra forringelsesforbudet var oppfylt (jf. dommen i Kommisjonen mot Østerrike, C-346/14, som sitert over, avsnitt 80).

Det foreligger entydig og klar praksis fra EU-domstolen om det samme, se blant annet C-43/10 Nomarchiaki (2012), C-346/14 Schwarze Sulm (2016), C-529/15 Folk (2017) og C-535/18 IL and others (2019).

3.5 Oppsummering – det er sannsynlig at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden

EFTA-domstolens tolkningsuttalelse og lagmannsrettens dom utgjør til sammen en særdeles grundig behandling av utslippstillatelsens lovlighet.

I prosessen for EFTA-domstolen holdt, foruten den norske stat og miljøorganisasjonene, både ESA og EU-kommisjonen skriftlige og muntlige innlegg. *Tolkningen* av vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 har således vært gjenstand for en omfattende og grundig behandling.

EFTA-domstolen er opprettet for å bidra til rettsenhet innenfor EØS-avtalen, jf. Rt 2000 s. 1811. Det kreves «gode og tungtveiende grunner» for å fravike EFTA-domstolens forståelse av EØS-retten, jf. bl.a. HR-2016-2254-P avsnitt 77 og HR-2025-490-S avsnitt 65. Staten har ikke anført at EFTA-domstolens tolkningsuttalelse skal fravikes i saken. Det foreligger heller ikke ny rettspraksis fra EU-domstolen eller EFTA-domstolen som strider mot uttalelsen. Tvert imot har EFTA-domstolen i en etterfølgende sak E-18/24 avsnitt 118 vist til uttalelsen i vår sak:

[...] I denne sammenhengen minner EFTA-domstolen om at rent økonomiske hensyn ikke kan anses som tvingende allmenne hensyn (se dom 5. mars 2025 i Norges Naturvernforbund m.fl., E-13/24, avsnitt 40 til 43).

Lagmannsretten har lagt til grunn den samme tolkningen og har etter en konkret subsumsjon konstatert at utslippstillatelsen mangler hjemmel i vannforskriften og vanndirektivet. Lagmannsretten har uten å ha vært i tvil konstatert at virkningen er at utslippstillatelsen er ugyldig og må oppheves.

Disse to avgjørelsene sannsynliggjør dermed at ERGs utslippstillatelse mangler hjemmel og er ugyldig. Miljøorganisasjonene kan vanskelig se at noe annet kan legges til grunn prejudisielt i en forføyningssak. Det er videre sannsynliggjort at eksisterende utslippstillatelse som følge av manglende hjemmel enten aldri har vært virksom eller vil bli uvirksom overfor ERG ved en dom for hovedkravet.

Deponering av gruveavfall er forbudt uten utslippstillatelse, jf. forurensningsloven § 7 første ledd.

Miljøorganisasjonene har sannsynliggjort at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden

4 SIKRINGSGRUNNEN

4.1 Innledning

Miljøorganisasjonene ber om en midlertidig forføyning som forbyr ERG å deponere gruveavfall i Førdefjorden inntil videre.

Det anføres at kravet om sikringsgrunn i tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b er oppfylt. Et midlertidig forbud mot deponering er nødvendig «for å avverge en vesentlig skade eller ulempe». Når dette vilkåret er oppfylt, kan det gis forføyning selv om det skulle innebære en delvis foregrepet oppfyllelse av hovedkravet.

4.2 Deponering vil være i strid med forurensningsloven

ERGs egne planer innebærer deponering av gruveavfall basert på en utslippstillatelse som er ugyldig, og som er eller vil bli uvirksom. En slik deponering vil innebære forurensing i strid med forurensningsforbudet i forurensningsloven § 7.

Forurensningsloven § 7 oppstiller selv terskelen for hva som anses som uakseptabel belastning på miljøet. Når deponeringen vil medføre en overtredelse av dette forbudet, er det i seg selv tilstrekkelig til å konstatere sikringsgrunn. En nærmere vurdering av *hvor grov* en slik overtredelse vil være er ikke nødvendig for å konstatere sikringsgrunn. Sikringsgrunn kan heller ikke forkastes med en argumentasjon om at skaden ved en overtredelse av forurensningsforbudet vil være begrenset.

Når det er sagt, er det på det rene at ERGs planlagte deponering vil medføre vesentlig og varig skade på livet i Førdefjorden. Selv om retten i forføyningssaken kan nøye seg med å konstatere brudd på forurensingsforbudet i forurensningsloven § 7, vil vi utdype dette noe nærmere nedenfor.

4.3 Deponering vil føre til vesentlig og varig miljøskade

4.3.1 Dagens tilstand i Førdefjorden

Førdefjorden er i dag en artsrik fjord med store naturverdier. Sammenlignet med andre fjorder, er den lite påvirket av industri og annen menneskelig aktivitet. Fire lakseførende vassdrag renner ut i fjorden og de indre delene har status som nasjonalt laksevassdrag.

I 2023 publiserte Havforskningsinstituttet resultatene av undersøkelser i vestlandsfjordene utført i november 2021 og februar 2022 (bilag 17). Disse undersøkelsene bekreftet at artsmangfoldet i Førdefjorden er spesielt stort. Fjorden har flere sårbare og truede arter enn dem som hittil hadde vært kjent, også inne i det planlagte deponiområdet. Artsmangfoldet er fortsatt ikke fullstendig kartlagt.

4.3.2 ERGs planlagte deponering frem til sommeren 2026

Etter det miljøorganisasjonene forstår, har det foreløpig ikke skjedd noen nevneverdig deponering av gruveavfall.

Samme dag som Borgarting lagmannsretts dom ble avsagt, sendte Nordic Mining en børsmelding hvor det fremgikk at selskapet tok sikte på å fortsette gruvevirksomheten som planlagt (bilag 13). Budskapet ble gjentatt i en artikkel publisert av Nordic Mining 16. august 2025 (bilag 14).

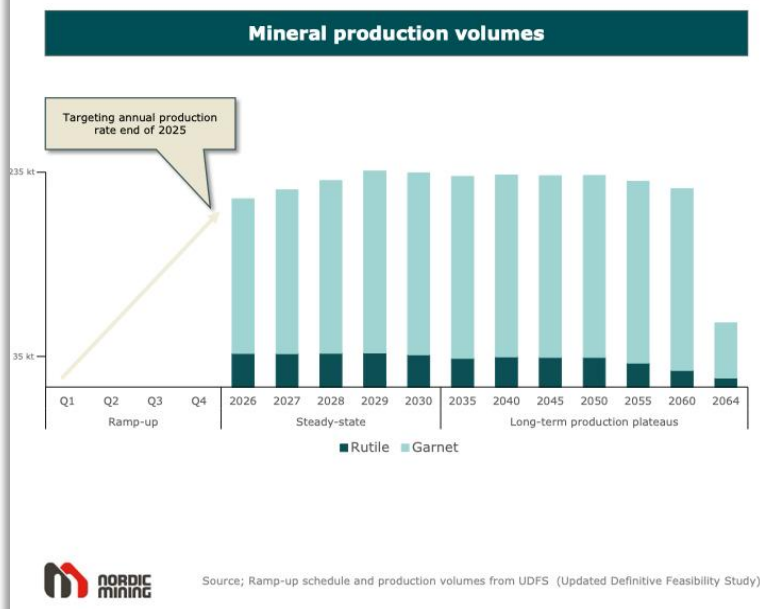
Det er gitt en beskrivelse av selskapets planlagte deponering på side 55 i avfallshåndteringsplanen (bilag 12):

Det er planlagt ein produksjon på om lag 1,3 millioner tonn avgang per år. Disse massane er finmalt eklogittstein beståande av hovudsakeleg vanlege bergartsdannande mineral som amfibol og pyroksen, saman med restar av grant og rutil som ikkje kan utvinnast til produkt.

I henhold til planene skal det altså deponeres ca. 1,3 millioner tonn pr. år når anlegget er i full drift, dvs. mer enn 100 000 tonn gruveavfall pr. måned.

I en kvartalspresentasjon 19. august 2025 ble det gitt en mer detaljert beskrivelse av planene på kort sikt (bilag 15 og 16). Som plansjen nedenfor viser (bilag 16 s. 11), forventer ERG å nå full produksjonskapasitet ved årsskiftet.

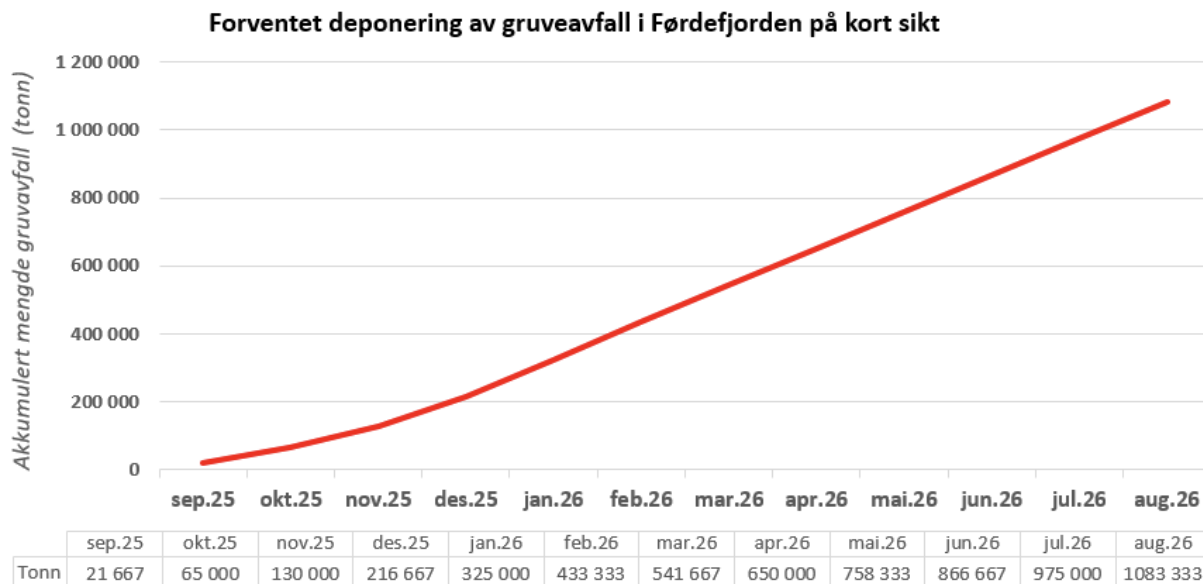
Production continue ramp-up

- Production ramp-up continues with target of stable production at design capacity for rutile and garnet by year end
- Focus on maintaining quality of the mineral concentrates
- We are in a phase with uncertainty, where process equipment has increasing load and extended operating hours.
- We anticipate the need for continued adjustment and tuning in the coming months as we progress towards plant design capacity

11

Dersom det forutsettes en gradvis opptrapping til full produksjon i løpet av høsten 2025, vil forventet deponering av gruveavfall i nær fremtid bli omtrent slik:

Estimatet er utarbeidet av miljøorganisasjonene. Det er basert på at full produksjon medfører 1,3 millioner tonn med gruveavfall som må deponeres, at selskapet når full produksjon i januar 2026, og at det skjer en gradvis opptrapping høsten 2025 med 20 % i september, 40 % i oktober, 60 % i november og 80 % desember.

Det er ønskelig at ERG kommenterer dette estimatet i tilsvaret.

Som estimatet viser, vil det basert på ERGs egne planer i løpet av kort tid bli deponert store mengder avfall i fjorden. Allerede sommeren 2026 vil det være deponert mer enn 1 million tonn. Til illustrasjon vil en stor lastebil kunne frakte inntil 25 tonn. Dersom det deponeres 1 million tonn, vil dette tilsvare 40 000 lastebillass.

4.3.3 Forventede miljøskader dersom deponeringen starter

Deponering av gruveavfall vil ha alvorlige miljøkonsekvenser. Bunnfauna vil bli ødelagt og gyte- og oppvekst-områder for fisk vil gå tapt. Livet i vannmassene vil bli påvirket av partiklene. Dersom en vesentlig del av de normale bunnsedimentene forsvinner, er det en risiko for at økosystemets funksjon, struktur og produksjon forringes.

Klima- og miljødepartementet har i vedtak om utslippstillatelse av 5. juni 2015 (bilag 8) lagt til grunn at deponeringen vil ha alvorlige miljøkonsekvenser. På side 10 i vedtaket står det:

Så lenge deponeringen pågår vil vesentlige deler av bunnfaunaen i deponiområdet begravnes og/eller forsvinne. Hele området som er avsatt til deponi vil ikke til enhver tid være påvirket, men påvirkningen på bunnfauna i deponiområdet vil være stor. Når deponeringen er over vil rekoloniseringen starte og det vil etableres et nytt bunnsamfunn som antas å være annerledes enn det som var der tidligere. Endrede dybdeforhold vil være vesentlige for artssammensetningen. Det er noe usikkert hvor raskt rekolonisering vil skje, men mesteparten av deponiområdet vil sannsynligvis være rekolonisert innen 10 år. Bunnfaunaen er et sammensatt system og kan bruke lang tid på å få tilbake sin funksjon. I tillegg kan en endret bunnfauna endre økosystemets funksjon. Deponiet vil dermed ha en betydelig effekt på bunnfaunaen i deponiområdet. Konsekvensene for livet i fjorden av at vesentlige deler av bunnfaunaen i deponiområdet legges død i deponeringsperioden, må blant annet ses i lys av at deponiet når det avsluttes vil utgjøre ca. 10 % av samlet bunnareal og 40 % av sjøbunnarealet dypere enn 300 meter i vannforekomsten Førdefjorden Ytre. [...]

På side 19 i departementets vedtak drøftes forhold til vannforskriften:

Økologisk tilstand

Deponeringen av avgangsmassene fører til at bunnforholdene i Førdefjorden-ytte endres. Det er derfor nødvendig å vurdere om denne endringen fører til en forringelse av vannforekomstens økologiske tilstand. Bunnfauna er det kvalitetselementet som er mest sensitiv for deponering av avgangsmasser. Bunnfaunaen i deponiområdet vil forsvinne så lenge deponeringen pågår. Tiltaket vurderes dermed å medføre at vannforekomstens økologiske tilstand forringes til dårlig tilstand. Det omsøkte tiltaket kan derfor ikke tillates med mindre vilkårene i vannforskriften § 12 annet ledd er oppfylt.

Havforskningsinstituttet har i en rekke høringsuttalelser understreket at deponeringen vil få alvorlige miljøkonsekvenser. I høringsuttalelsen til driftskonsesjonen avgitt i oktober 2019 (bilag 18) uttales det at:

[...] Deponeringen av gruveavgang i Førdefjorden slik den foreslås vil føre til svært langvarig og betydelig økosystemforringelse og representerer etter vår vurdering ikke en bærekraftig bruk av fjorden. [...]

I høringsuttalelsen til avfallshåndteringsplanen avgitt i august 2022 (bilag 19) uttales det at:

[...] Etter endt deponering vil deponimassene gradvis koloniseres med opportunistiske arter som tolererer eventuelle forurensinger, og som hovedsakelig vil finne sin næring på sedimentoverflaten. Gradvis vil avfallet anrikes med organisk materiale og dekkes med nytt naturlig sediment. Denne prosessen vil ta svært lang tid. For Førdefjorden viser data (Bøe m.fl. 2004) at et 10 cm tykt lag med naturlig sediment vil ta i størrelsesorden 400 år å danne. [...].

I en temaartikkel om gruveavfall sist oppdatert i november 2024 (bilag 20) uttaler Havforskningsinstituttet at:

[...] Sjølv nokre få millimeter med gruveslam kan endre samansetninga og mengda av smådyr i sedimentet [...].

Til støtte for denne påstanden viser Havforskningsinstituttet til en vitenskapelig artikkel publisert i 2017 om deponering av gruveavfall og virkninger på bunnfaunaen (bilag 21).¹ I sammendraget påpekes det at:

[...] This study clearly shows that even small levels (0.1 cm) of instantaneous burial by mine tailings may significantly reduce benthic ecosystem functioning on the short term. [...] Our findings should alert decision makers when considering approval of new deep-sea tailings placement sites as this technique will have major negative impacts on benthic ecosystem functioning over large areas.

Om nødvendig vil miljøorganisasjonene kunne fremlegge et mer omfattende vitenskapelig materiale. Det er imidlertid neppe omtvistet at det er tale om svært store avfallsmengder og at bunnfaunaen i deponiområdet vil bli ødelagt.

Fjorden vil bli påført alvorlige skader som vil være permanente eller svært langvarige. Det er selvsagt ikke realistisk at massene vil kunne fjernes i ettertid.

Dersom deponeringen starter som planlagt, er det bare et tidsspørsmål før fjordens økologiske tilstand blir forringet. De strenge reglene i vanddirektivet bygger på et premiss om at slik forringelse er en svært alvorlig miljøkonsekvens.

Den planlagte deponeringen vil med sikkerhet føre til «vesentlig skade» og kravet til sikringsgrunn er derfor oppfylt.

4.4 Deponering vil innebære et løpende traktatbrudd

Statens reparasjonsplikt er begrunnet i at enkeltpersoner skal sikres en effektiv beskyttelse av sine EØS-rettigheter og for å sikre at EØS-rettens bestemmelser får full virkning. Som tidligere nevnt er dette blant annet uttalt i EFTA-domstolen i tolkningsuttalelse 21. mai 2025 (sak E-18/24) («Klimasøksmål II, forføyningssaken») avsnitt 104 :

104 EFTA-domstolen minner videre om at det etter EØS-avtalen artikkel 3 er de nasjonale domstolene som har ansvaret for å gi enkeltpersoner den rettslige beskyttelsen som kan utledes for dem av EØS-avtalen, og for å sikre at EØS-rettens bestemmelser får full virkning (se dom 4. juli 2023 i RS, E-11/22, avsnitt 44). [...]

¹ Mevenkamp et al., *Impaired Short-Term Functioning of a Benthic Community from a Deep Norwegian Fjord Following Deposition of Mine Tailings and Sediments*, *Frontiers in Marine Science* (May 2017)

Det er således på det rene at EØS-rettigheten om at staten skal etterleve EØS-avtalens miljøregler, herunder vannforskriften og vanndirektivet, også tilligger miljøorganisasjonene. Et av organisasjonenes sentrale formål er nettopp å arbeide for at bindende miljøkrav etterleveres – også av staten.

Vilkårene for midlertidig forføyning må tolkes og anvendes i lys av domstolens reparasjonsplikt. Statens manglende etterlevelse av vannforskriften og vanndirektivet innebærer i seg selv en «vesentlig skade eller ulempe» for miljøorganisasjonene, jf. tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b).

4.5 Samlet vurdering

Miljøorganisasjonene anfører at:

- 1) Deponering vil være i strid med forurensningsloven (punkt 4.2)
- 2) Deponering vil føre til vesentlig og varig miljøskade (punkt 4.3)
- 3) Deponering vil innebære et løpende traktatbrudd (punkt 4.4)

Disse tre forholdene utgjør hver for seg en sikringsgrunn, men de kan også vurderes samlet.

5 «KAN»-SKJØNNET OG FORHOLDMESSIGHETSVURDERINGEN

Etter tvisteloven § 34-1 første ledd «kan» domstolen beslutte midlertidig forføyning dersom vilkårene er oppfylt. Bestemmelsen åpner i utgangspunktet for en bred skjønnsmessig vurdering fra domstolens side. Når hovedkravet gjelder brudd på EØS-retten stiller dette seg annerledes. Som vist ovenfor er domstolens plikt til å reparere brudd på EØS-retten i en forføyningssak omhandlet i HR-2025-677-A (Klimasøksmål II, forføyningssaken). Høyesteretts konklusjon hva gjelder «kan»-skjønn i tvisteloven § 34-1 første ledd var (avsnitt 46):

Konsekvensen må etter mi meining vera at «kan-skjønet» domstolane har etter tvistelova § 34-1 fyrste ledd, ikkje kan nyttast til å nekte ei mellombels åtgjerd dersom retten finn det sannsynleggjort at EUs prosjektdirektiv er brote, og vilkåra for ei mellombels åtgjerd elles er oppfylte. Då må domstolane bruke kompetansen sin til å vedta ei mellombels åtgjerd.

I avsnitt 60 konkluderer Høyesterett slik:

Dersom det blir sannsynleggjort at EUs prosjektdirektiv er brote og vilkåra elles er oppfylte, må den kompetansen «kan-skjønet» i § 34-1 fyrste ledd gjev domstolane, i denne saka nyttast til å vedta ei mellombels åtgjerd.

Dersom retten finner at vilkårene for midlertidig forføyning ellers er oppfylt, har retten således en plikt til å gi en midlertidig forføyning.

Det følger av tvisteloven § 34-1 annet ledd at midlertidig forføyning ikke kan besluttes dersom den skade eller ulempe som saksøkte blir påført står i åpenbart misforhold til den interesse saksøkeren har i at forføyning blir besluttet. Bestemmelsen viser til et skjønn som i stor grad er sammenfallende med «kan»-vurderingen i tvisteloven § 34-1 første ledd, jf. HR-2025-677-A avsnitt 43.

Ettersom saken gjelder brudd på EØS-retten, er det sikker rett at EØS-avtalen pålegger domstolen å, så langt som mulig, tolke og anvende nasjonal rett i samsvar med EØS-retten for å oppnå det resultat som følger av den relevante EØS-bestemmelse. Se for eksempel EFTA-domstolen i E-3/15 avsnitt 74-75:

- 74 *In any case, it is inherent in the objectives of the EEA Agreement that national courts are bound to interpret national law in conformity with EEA law. National courts are bound by EEA law to apply, as far as possible, the methods of interpretation recognised by national law in order to achieve the result sought by the relevant rule of EEA law, and consequently comply with Articles 3 and 7 EEA and Protocol 35 EEA [...]*
- 75 *[...] However, it follows from EEA law that when interpreting national rules the national court is bound to apply, as far as possible, the methods of interpretation recognised by national law in order to achieve the result sought by the Directive. [...]*

I forholdsmessighetsvurderingen må det således tas utgangspunkt i at saken gjelder brudd på en helt fundamental lovgivning om vern av vannforekomster og brudd på forurensningsforbudet i forurensningsloven § 7. Vannforekomsters verdi er av lovgiver ansett som så høy at de bare kan tillates forringet dersom det foreligger tvingende allmenne hensyn. Allerede gjennomslagskraften av hensynet til å overholde sentral miljøvernlovgivning gir svært lite rom for å tillegge innrettelseshensyn mv. nevneverdig vekt.

Videre er det klare generelle utgangspunktet i EU-domstolens praksis at en part ikke kan påberope berettigede forventninger der myndighetene har anvendt EU-retten feil. Dette fremgår for eksempel av C-236/18 avsnitt 50:

Moreover, according to the Court's case-law, the principle of the protection of legitimate expectations cannot be relied upon against an unambiguous provision of EU law; nor can the conduct of a national authority responsible for applying EU law, which acts in breach of that law, give rise to a legitimate expectation on the part of a person of beneficial treatment contrary to EU law (judgment of 7 August 2018, Ministru kabinet, C-120/17, EU:C:2018:638, paragraph 52 and the case-law cited).

Tilsvarende uttales følgende om forvaltningens plikt til å reparere EØS-brudd i vedtak utenfor klagesak av Venemyr i «EØS-rettens krav til forvaltningsrettslige følger av feil» (2024), pkt. 9.4:

For at retten til en effektiv domstolsbehandling skal være ivaretatt, må domstolen ha mulighet til å endre og eventuelt reversere vedtaket selv om dette er til skade for parter som har innrettet seg etter vedtaket. Det betyr samtidig at det EØS-rettslige utgangspunktet er at frem til vedtaket er «endelig», foreligger det ikke en EØS-rettslig vernet forventning om at vedtak ikke vil bli endret. Utgangspunktet må derfor være at i de tilfellene hvor vedtaket uansett kan angripes for domstolene, og domstolene må ha mulighet til å endre vedtaket til skade, også med virkning bakover i tid, kan ikke forvaltningen la være å endre vedtaket av hensyn til en parts innrettelse. Så lenge domstolsadgangen fortsatt står åpen, har den parten som velger å effektivere vedtaket, tatt en bevisst risiko fordi vedkommende må regne med at vedtaket kan bli endret. I disse tilfellene kan ikke en part høres med at han eller hun har en berettiget forventning om at vedtaket skal bestå. Hvis hensynet til en parts innrettelse skal stenge for at vedtaket endres i disse tilfellene, innebærer det at en part kan stenge for at en tredjepart oppnår en effektiv beskyttelse av sine EØS-rettigheter ved å sørge for å effektivere vedtaket straks.

Betydningen av ERGs forventninger og innrettelse er som nevnt også allerede vurdert og forkastet av lagmannsretten, se dommen side 37 tredje avsnitt (også gjengitt ovenfor):

Staten har gjort gjeldende at hensynet til tiltakshavere og de samfunnsmessige hensynene som Engebø-prosjektet ivaretar, taler mot ugyldighet. Til dette bemerker lagmannsretten at utgangspunkt etter EU-retten er at en part ikke kan påberope berettigede forventninger der myndighetene har anvendt EU-retten feil, se EU-domstolens dom 19. desember 2019 i sak C-236/18 (GRDF SA) avsnitt 50 og dom 7. august 2018 i sak C-120/17 avsnitt 52. Det har vært antatt at dette kan stille seg annerledes etter at et vedtak må anses som «endelig», se Venemyr, Siri Kildahl: EØS-rettens krav til forvaltningsrettslige følger av feil (2024) punkt 8.3 og 9.4. Det gjelder imidlertid ingen søksmålsfrist for vedtakene i foreliggende sak. Videre må det sees hen til de mange klagen fra blant annet de ankende parter, som Nordic Mining var godt kjent med, og at det ble sendt søksmålsvarsel 22. mai 2022 og tatt ut søksmål 14. november 2022. Nordic Mining har gjort sine investeringer med kunnskap om at tillatelsene var påklaget, begjært omgjort eller bragt inn for domstolene.

I tillegg til dette peker vi på at staten etter forurensningsloven § 18 tredje ledd har en diskresjonær adgang til å tilbakekalle eller endre utslippstillatelsen når det har gått ti år etter at den ble gitt. Utslippstillatelsen ble gitt 5. juni 2015 (bilag 8). Statens rett til å tilbakekalle tillatelsen inntrådte følgelig 6. juni 2025. ERG har således ikke på noe tidspunkt hatt en rettsbeskyttet forventning om en utslippstillatelse med lenger varighet.

Oppsummeringsvis kan følgende fastslås:

- 1) Når det er sannsynliggjort et brudd på EØS-retten, er det ikke rom for å unnlate å gi midlertidig forføyning etter «kan»-skjønnets i tvisteloven § 34-1 første ledd, jf. HR-2025-677-A.
- 2) Den skjønnsmessige forholdsmessighetsvurderingen i tvisteloven § 34-1 annet ledd må utøves i samsvar med EØS-rettens klare utgangspunktet om at bestemmelsen skal tolkes og anvendes for å oppnå det resultat som følger av vannforskriften og vanndirektivet. Saken gjelder brudd på helt fundamental lovgivning om vern av vannforekomster som etter sin art gir svært lite rom for å vektlegge berettigede forventninger, innrettelse mv.
- 3) Tvisteloven § 34-1 annet ledd må utøves i samsvar med EØS-rettens klare generelle utgangspunktet om at en part ikke kan påberope berettigede forventninger der myndighetene har anvendt EU-retten feil.
- 4) Lagmannsrettens ugyldighetsvurdering inkluderer allerede en forholdsmessighetsvurdering der hensynet til ERG vurdert, med den konklusjon at vedtaket likevel er ugyldig og må oppheves.
- 5) ERG har heller ingen tilstrekkelig beskyttelsesverdig interesse i dette tilfellet. Som lagmannsretten påpeker har «Nordic Mining har gjort sine investeringer med kunnskap om at tillatelsene var påklaget, begjært omgjort eller bragt inn for domstolene». I tillegg har ERG ikke på noen tidspunkt hatt en rettsbeskyttet forventning om en utslippstillatelse på mer enn ti år.

6 FORFØYNINGSKRAVET

Som nevnt innledningsvis har lagmannsretten kjent alle fire vedtak i saken ugyldige, inkludert både utslippstillatelsen etter forurensningsloven og driftskonsesjonen etter mineralloven. I tråd med fremstillingen ovenfor er det følgelig sannsynlig at ERG ikke har rett til å fortsette gruvedriften i det hele tatt, inkludert utvinning og prosessering av malm og deponering av gruveavfall.

Miljøorganisasjonene vil likevel nedlegge en begrenset påstand om at ERG forbys å deponere gruveavfall i Førdefjorden. En slik forføyning vil således ikke forhindre ERG i å fortsette driften av anlegget, forutsatt at det ikke deponeres gruveavfall i Førdefjorden.

Selv om en forføyning skal være tidsbegrenset, er det ikke nødvendig å innta en bestemmelse om varighet i domsslutningen. Dersom forholdene endrer seg, slik at kravet eller sikringsgrunnen ikke lenger er til stede, vil den midlertidige forføyningen kunne oppheves, jf. tvisteloven § 34-5 første ledd.

I dette tilfellet er det klart at den midlertidige forføyningen skal falle bort dersom staten påanker lagmannsrettens dom og får fullt medhold i Høyesterett. Likeledes vil forføyningen måtte falle bort dersom ERG får en ny gyldig utslippstillatelse. En slik tillatelse vil bare kunne gis etter en grundig saksbehandling. Det er derfor ikke sannsynlig at en slik tillatelse vil foreligge før saken mot staten er rettskraftig avgjort.

Etter miljøorganisasjonenes syn er det mest sannsynlige videre forløp at staten forgieves anker til Høyesterett, og først deretter eventuelt igangsetter en ny saksbehandling. En slik saksbehandling vil kreve utredning av en rekke komplekse spørsmål, herunder holdbarheten av «forsyningshensynet» i dette konkrete tilfellet, oppdatert kunnskap om deponeringens skadevirkninger på livet i Førdefjorden, og muligheten til gruvedrift uten sjødeponi. Det er et krav at offentligheten får anledning til medvirkning. Man står således i så fall overfor en langvarig saksbehandling.

Dette sannsynlige tidsforløpet understreker behovet for at sjødeponeringen stanses inntil videre. Med den informasjon som er tilgjengelig i dag, er det etter miljøorganisasjonenes syn ikke klare holdepunkter for at det er hjemmel til å gi noen ny tillatelse til ERG så lenge Engebø-prosjektet baserer seg på en løsning med deponering av avfall i Førdefjorden.

7 VIDERE BEHANDLING

Begjæringen gjelder sikring av hovedkrav som bygger på at bestemmelser som ivaretar miljøhensyn, er overtrådt. Det bes om at den midlertidige forføyningen beslattes på grunnlag av at kravet er sannsynliggjort, jf. § 34-2 første ledd, og etter muntlig forhandling, jf. § 32-7 første ledd.

En slik behandlingsmåte innebærer at det ikke er aktuelt å pålegge miljøorganisasjonene å stille sikkerhet, jf. tvisteloven § 34-2 tredje ledd.

Det bes om at retten vurderer å beramme rettsmøte samtidig som pålegg om tilsvar sendes den saksøkte. Den muntlige forhandlingen bør gjennomføres i uke 36 og senest i 37.

8 PÅSTAND

Miljøorganisasjonene nedlegger følgende påstand:

1. Engebø Rutile and Garnet AS forbys å deponere gruveavfall i Førdefjorden.
2. Norges Naturvernforbund og Natur og Ungdom tilkjennes sakskostnader.

Oslo, 26. august 2025
CMS Kluge Advokatfirma AS

Asle Bjelland
advokat

Amund Noss
advokat